

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/publikacje/ksiazki-wroclaw/33502,Urzad-Bezpieczenstwa-na-Dolnym-Slasku-19451956-Z-badan-nad-organizacja-i-dzialal.html>
19.04.2024, 01:04

Urząd Bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku 1945-1956. Z badań nad organizacją i działalnością aparatu bezpieczeństwa. Studia i materiały IPN

Urząd Bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku 1945-1956. Z badań nad organizacją i działalnością aparatu bezpieczeństwa. Studia i materiały IPN, redakcja Robert Klementowski, Krzysztof Szwagrzyk, Wrocław 2012, 379 s.

Uwagi wstępne (fragment)

Celem wydania *UB na Dolnym Śląsku 1945-1956. Z badań nad organizacją i działalnością aparatu bezpieczeństwa* jest próba podsumowania kilkunastu już lat prac nad komunistycznym aparatem bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku i określenia głównych kierunków jego działalności.

Tom rozpoczyna tekst prof. Włodzimierza Sulei, wprowadzający czytelnika w historię Dolnego Śląska, dramatycznych lat 1945-1956. Po nim autorzy: Tomasz Balbus, Paweł Piotrowski i Krzysztof Szwagrzyk prezentują własne ustalenia z zakresu: warunków działalności Grupy Operacyjnej MBP, pierwszych kadr, organizacji jednostki wojewódzkiej UB, okoliczności towarzyszących tworzeniu jednostek powiatowych, strukturom wojewódzkiego i powiatowych UB oraz ulokowanym na Dolnym Śląsku 1945-1956 więzieniom i obozom.

W części drugiej zamieszczone zostały teksty Tomasza Balbusa, Stanisława Antoniego Bogaczewicza, Ewy Chabros, Joanny Hytrek-Hryciuk, Roberta Klementowskiego, Jarosława Syrnyka, Krzysztofa Szwagrzyka i Katarzyny Batorowicz-Wołowicz, definiujące główne kierunki działań wojewódzkiego UB i jego jednostek terenowych. Tom szkiców otwierają – co zrozumiałe – prace dotyczące rozbicia scentralizowanych struktur konspiracyjnych AK-WiN oraz lokalnych struktur podziemia niepodległościowego. Następnie zamieszczono opracowania działań UB podejmowanych wobec Kościoła i związków wyznaniowych, w zakresie zabezpieczania gospodarki, wobec „podziemia niemieckiego” na Dolnym Śląsku, ludności niepolskiej, szkół wyższych we Wrocławiu, szkolnictwa i oświaty.

Tom kończą szkice Jarosława Syrnyka i Agnieszki Klarman analizujące wzajemne relacje pomiędzy UB a PPR/PZPR i pokazujące propagandowy, a silnie niekiedy zakorzeniony w świadomości społecznej obraz aparatu bezpieczeństwa wykreowany w oficjalnej prasie.

Stopień zaawansowania prac nad każdym z powyższych zagadnień jest różny, prezentowane referaty różnią się między sobą zakresem szczegółowości, a co za tym idzie także objętością. Obok opracowań obszernych, podsumowujących stan badań nad danym zagadnieniem, w książce znalazły się także teksty będące w znacznej mierze zbiorem postulatów badawczych i propozycji

kierunku dalszych analiz. Dlatego też nie należy traktować niniejszej publikacji jako monografii wojewódzkich struktur UB na Dolnym Śląsku w latach 1945-1956. Wpisuje się ona w ciąg prowadzonych od szeregu lat przez pracowników Oddziału IPN we Wrocławiu badań nad kadrami miejscowej „bezpieki”, odpowiadając na pytania dotyczące pracy funkcjonariuszy; w tym także najważniejszych kierunków działań, stosowanych metod, podejmowanych czynności operacyjnych i ich skutków. Wskazuje jednocześnie te pola badawcze, które wymagają dalszych pogłębionych studiów. Jesteśmy przekonani, że doświadczenia zebrane podczas badań nad strukturą, obsadą personalną i działaniami organów bezpieczeństwa Polski Ludowej i PRL, a których efektem jest oddawana w ręce czytelnika publikacja, pozwolą stosunkowo szybko wypełnić te luki.

Krzysztof Szwaagrzyk, Robert Klementowski

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie

Uwagi wstępne

Włodzimierz Suleja – Dolny Śląsk 1945–1956

CZĘŚĆ I. Organizacja i struktury

Rozdział 1.

Tomasz Balbus – Organizacja struktur organów bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku

Rozdział 2.

Tomasz Balbus – Powiatowe i miejskie Urzędy Bezpieczeństwa

Rozdział 3.

Paweł Piotrowski – Struktura organizacyjna WUBP/WUdsBP we Wrocławiu w latach 1945–1956

Rozdział 4.

Krzysztof Szwaagrzyk – Wydział Więziennictwa i podległe mu jednostki

Rozdział 5.

Tomasz Balbus – Pierwsze kadry

Rozdział 6.

Tomasz Balbus – Agentura UB

CZĘŚĆ II. Główne kierunki działań

Rozdział 1.

Tomasz Balbus – Rozbicie scentralizowanych struktur konspiracyjnych AK-WiN

Rozdział 2.

Krzysztof Szwaagrzyk – Działania UB wobec lokalnych struktur podziemia niepodległościowego

Rozdział 3.

Stanisław A. Bogaczewicz – WUBP/WUdsBP we Wrocławiu w walce z Kościołem rzymskokatolickim i wolnością wyznania. Zarys zagadnienia

Rozdział 4.

Robert Klementowski – Działalność organów bezpieczeństwa na Dolnym Śląsku w zakresie zabezpieczania gospodarki w latach 1945-1956

Rozdział 5.

Joanna Hytrek-Hryciuk – Działania WUBP we Wrocławiu wobec „podziemia niemieckiego” na Dolnym Śląsku

Rozdział 6.

Jarosław Symyk – Działalność Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego/Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego we Wrocławiu wobec ludności niepolskiej

Rozdział 7.

Katarzyna Batorowicz – Wołowiec – Działania Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa na terenie szkół wyższych we Wrocławiu w latach 1945–1956

Rozdział 8.

Ewa Chabros – Działania Wydziału V WUBP we Wrocławiu wobec szkolnictwa i oświaty

Część III. Relacje UB - partia, aparat w propagandzie

Rozdział 1.

Jarosław Syrnyk – Funkcjonariusze bezpieczeństwa wobec struktur PPR/PZPR na Dolnym Śląsku (1945–1956)

Rozdział 2.

Agnieszka Klarman – Wizerunek „towarzyszy z bezpieczeństwa” w dolnośląskiej prasie w latach 1945–1956

Wykaz skrótów

Indeks osób

Indeks miejscowości

**URZĄD
BEZPIECZEŃSTWA**
na Dolnym Śląsku
1945–1956

Z badań nad organizacją
i działalnością aparatu bezpieczeństwa

IPN Wrocław

STUDIA I MATERIAŁY IPN